

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 1. rujna 2025.

Analiza presude

Šebalj protiv Hrvatske
zahtjev br. 4429/09

povreda čl. 5. Konvencije – pravo na slobodu i sigurnost
povreda čl. 6. Konvencije – pravo na pošteno suđenje

Nezakonito produljivanje pritvora nakon proteka zakonskih rokova
i ispitivanje podnositelja bez nazočnosti branitelja
uzrok su povrede čl. 5. i čl. 6. Konvencije

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od sedam sudaca objavio je 28. lipnja 2011. presudu glede zahtjeva podnositelja koji je tvrdio da mu je povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost zajamčeno čl. 5. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) zbog nezakonitog zadržavanja u pritvoru te pravo na pošteno suđenje zajamčeno čl. 6. Konvencije jer je navodno u više navrata bio ispitan bez prisustva branitelja.

Protiv podnositelja se vodilo nekoliko kaznenih postupaka pred Općinskim i Županijskim sudom u Zagrebu zbog kaznenih djela protiv imovine. Nakon što je Općinski sud u Zagrebu utvrdio da će 19. lipnja 2008. isteći zakonski rok za najdulje trajanje pritvora, naložio je Zatvoru u Zagrebu da podnositelja s tim danom pusti na slobodu. Međutim, podnositelj zahtjeva nije bio pušten na slobodu već je zadržan u pritvoru na temelju rješenja o pritvoru donesenog u drugom postupku. Podnositelja je Općinski sud u Zagrebu proglasio krivim za trideset i jedno djelo krađe te osudio na tri godine i šest mjeseci zatvora. On je uložio žalbu protiv navedene prvostupanjske presude te je naveo da se presuda u značajnoj mjeri temelji na izjavama koje je je podnositelj dao policiji, a koje su predstavljale nezakonit dokaz jer je u dva navrata bio saslušan bez nazočnosti odvjetnika. Naveo je i da je tijekom boravka u Zatvoru u Zagrebu bio smješten u neodgovarajućim uvjetima. Ustavni sud (dalje: USUD) je odbacio ustavne tužbe podnositelja koje su se odnosile na duljinu trajanja pritvora.

Pred Europskim sudom podnositelj je prigovorio da su uvjeti njegovog boravka u Zatvoru u Zagrebu bili nečovječni, te su stoga doveli do povrede čl. 3. Konvencije. Prigovorio je i povredi čl. 5. Konvencije zbog nezakonitog produljivanja njegovog pritvora, kao i zbog osnova svog pritvora i neučinkovitog vođenja postupka od strane domaćih sudova. Također, prigovorio je da ga je policija dvaput ispitala bez prisutnosti branitelja, te da je njegovo suđenje

bilo nepošteno jer se osuda u odlučujućoj mjeri temeljila na priznanjima koje je dao policiji bez prisustva branitelja, što je dovelo do povrede čl. 6. Konvencije.

Članak 3. Konvencije

Europski sud je primio na znanje da je USUD u svojim odlukama od 17. ožujka 2009. u predmetima br. U-III/4182/2008 i U-III/678/2009 utvrdio da se pravni lijekovi iz Zakona o izvršavanju kazne zatvora, i to prigovor sucu izvršenja, primjenjuju jednako na osuđene osobe i na osobe u pritvoru. U istoj odluci, USUD je utvrdio povredu prava pritvorenika da ne bude izložen nečovječnom i ponižavajućem ponašanju u Zatvoru u Zagrebu, te je naložio da se dotične osobe puste na slobodu, nakon čega su trebale tražiti naknadu od države. Europski sud je primijetio da je podnositelj bio smješten u pritvor u istom tom zatvoru.

Sukladno utvrđenjima u presudi *Peša protiv Hrvatske*, Europski sud je prihvatio da su nalazi USUD-a, zajedno s mogućnošću traženja naknade od države, lišili podnositelja zahtjeva položaja žrtve u vezi s njegovim prigovorom o povredi čl. 3. Konvencije, a glede uvjeta smještaja u Zatvoru u Zagrebu. Podnositelj zahtjeva svoj prigovor o uvjetima u zatvoru nije podnio sucu izvršenja ili zatvorskoj upravi, kao što nije iskoristio daljnja dostupna pravna sredstva. Slijedom navedenog, Europski sud je naveo da podnositelj nije dao priliku domaćim vlastima da isprave situaciju kojoj prigovara pred Europskim sudom, što je bilo protivno načelu supsidijarnosti.

Europski sud je utvrdio da zahtjev podnositelja temeljem čl. 3. Konvencije treba odbiti jer nije iscrpio dostupna domaća pravna sredstva.

Članak 5. Konvencije

Članak 5. Konvencije jamči temeljno pravo na slobodu i sigurnost. Sve osobe imaju pravo na zaštitu toga prava, tj. da ne budu lišene ili da i dalje ne budu lišene slobode, osim u skladu s iznimkama navedenima u čl. 5. st. 1. Konvencije. Propisane iznimke su iscrpne, te je samo usko tumačenje tih iznimaka spojivo sa ciljem te odredbe, odnosno s ciljem osiguranja da nitko ne bude proizvoljno lišen slobode ([Labita protiv Italije](#), br. 26772/95, st. 170., 6. travnja 2000.). Temeljno je načelo da niti jedan pritvor koji je proizvoljan ne može biti spojiv s čl. 5. st. 1. Konvencije, te da se pojam proizvoljnosti iz čl. 5. st. 1. proteže dalje od samog nepoštivanja nacionalnog prava. Dakle, Europski sud je utvrdio da lišenje slobode može biti zakonito na temelju domaćeg prava, ali i dalje proizvoljno i protivno Konvenciji ([Saadi protiv Ujedinjene Kraljevine](#) [VV], br. 13229/03, st. 67., 29. siječnja 2008.).

Prvo rješenje o određivanju pritvora protiv podnositelja doneseno je 20. studenog 2006. Međutim, podnositelj nije bio smješten u pritvor temeljem tog rješenja, već je ostao na slobodi. Navedeno rješenje nije mu bilo dostavljeno jer nije bila poznata adresa na kojoj se nalazi, te sve dok je bio na slobodi, to rješenje se nije počelo primjenjivati. Nakon što je podnositelj bio uhićen u vezi s drugim kaznenim djelom, protiv njega je određen pritvor temeljem naknadnog rješenja te je isti pritvoren od 19. lipnja 2007. Prvo rješenje o određivanju pritvora nije bilo primijenjeno sve dok je naknadno rješenje o određivanju pritvora od 19. lipnja 2007. ostalo na snazi. Stoga, u predmetu podnositelja je nastala situacija gdje su protiv njega donesena dva rješenja o određivanju pritvora u paralelnim kaznenim postupcima koji su bili u tijeku protiv njega, a sve na temelju optužbi za krađe i teške krađe. Nakon što je istekao krajnji zakonski rok za najdulje moguće trajanje pritvora, sudac koji je vodio kazneni postupak u vezi s kojim je bilo

doneseno naknadno rješenje, naložio je da se podnositelja odmah pusti na slobodu. Međutim, podnositelj je i dalje ostao u pritvoru jer je primijenjeno prvotno rješenje o određivanju pritvora, odnosno rješenje od 20. studenog 2006.

Europski sud je primijetio da Zakon o kaznenom postupku nije predvidio takvu situaciju. Također, navedena zakonska praznina nije bila ispravljena ni sudskom praksom Vrhovnog suda. Takva situacija je na nacionalnoj razini stvorila mogućnost zaobilaženja zakonodavstva o najduljim rokovima trajanja pritvora. Europski sud je naveo da takvo postupanje nacionalnih vlasti nije bilo spojivo s načelom pravne sigurnosti već proizvoljno i protivno temeljnim elementima vladavine prava. Stoga je utvrdio da je pritvor podnositelja nakon isteka najduljih zakonskih rokova bio nezakonit i predstavljao povredu čl. 5. st. 1. Konvencije.

U odnosu na prigovor podnositelja da je postupak koji se vodio temeljem ustavnih tužbi bio protivan čl. 5. st. 4. Konvencije, Europski sud je ponovio da je svrha tog članka osigurati da osobe koje su uhićene i pritvorene imaju pravo na sudski nadzor nad zakonitošću pritvora ([*Ismoilov i drugi protiv Rusije*](#), br. 2947/06, st. 145., 24. travnja 2008.). Određeno pravno sredstvo mora biti dostupno za vrijeme dok se osoba nalazi u pritvoru upravo kako bi joj bilo omogućeno brzo sudsko preispitivanje zakonitosti pritvora, a koje može dovesti do puštanja te osobe na slobodu, kada su za isto ispunjene pretpostavke. Dostupnost određenog pravnog sredstva podrazumijeva, *inter alia*, da okolnosti koje su vlasti dobrovoljno stvorile moraju biti takve da podnositeljima zahtjeva pruže stvarnu mogućnost korištenja tog sredstva ([*Čonka protiv Belgije*](#), br. 51564/99, st. 46. i 55., 5. veljače 2002.).

Zakonitost pritvora podnositelja razmatrali su u više navrata Županijski sud u Zagrebu i USUD. Međutim, USUD nije razmotrio osnovanost tri ustavne tužbe podnositelja, već je sve tri odbacio kao nedopuštene iz razloga što pobijane odluke više nisu bile na snazi. Naime, u međuvremenu je donesena nova odluka kojom je produljen pritvor podnositelja.

Europski sud je smatrao da je zbog nedovoljno brzog odlučivanja USUD-a o osnovanosti prigovora podnositelja onemogućeno pravilno i smisleno funkcioniranje sustava za preispitivanje zakonitosti pritvora, kako je propisano domaćim pravom. Postupanje USUD-a nije zadovoljio zahtjev da „okolnosti koje vlasti dobrovoljno stvore moraju biti takve da podnositelju zahtjeva pruže stvarnu priliku iskoristiti to pravno sredstvo“ s obzirom da su ustavne tužbe podnositelja odbačene kao nedopuštene samo zbog toga što je u međuvremenu bila donesena nova odluka o produljenju njegovog pritvora.

Europski sud je podsjetio da na temelju Konvencije, uhićene ili pritvorene osobe imaju pravo na preispitivanje odluke zbog postupovnih ili materijalnih uvjeta koji su bitni za „zakonitost“ njihovog lišenja slobode. Dakle, nadležni sud treba ispitati osnovanost sumnje na kojoj se osnivalo uhićenje, kao i legitimnost svrhe koja se nastoji postići uhićenjem i pritvaranjem, a ne samo ispitati ispunjenje postupovnih zahtjeva.

Europski sud je naveo da, iako su i Županijski sud u Zagrebu i USUD ispitali osnovanost žalbi i ustavnih tužbi podnositelja, isti se nikada nisu očitovali na tvrdnje koje su se odnosile na zakonitost njegova pritvora. Podnesci podnositelja u tim postupcima su se odnosili na tvrdnje u vezi s njegovim pravima zajamčenim čl. 5. Konvencije, odnosno da je protekao zakonski rok za najdulje trajanje njegovo pritvora, kao i da nadležni sudovi nisu proveli postupak potrebnom brzinom.

Zaključno, Europski sud je utvrdio da USUD nije ispunio svoju obvezu preispitivanja zakonitosti pritvora podnositelja, te da žalbeni sud i USUD nisu osigurali sudsko preispitivanje u opsegu koji se traži čl. 5. Konvencije, što je sve dovelo do povrede čl. 5. st. 4. Konvencije.

Članak 6. Konvencije

Europski sud je ponovio da, iako nije apsolutno, pravo svakog optuženog za kazneno djelo da ga djelotvorno zastupa odvjetnik, ako je potrebno imenovan po službenoj dužnosti, predstavlja jednu od temeljnih značajki prava na pošteno suđenje ([Salduz protiv Turske](#) [VV], br. 36391/02, st. 51., 27. studenog 2008.). Naglasio je važnost faze istrage za pripremu kaznenog postupka, jer dokazi dobiveni tijekom te faze određuju okvir u kojemu će se na suđenju razmatrati kazneno djelo za koje je okrivljenik optužen. Međutim, upravo u toj fazi postupka okrivljenik se nalazi u osobito ranjivom položaju. U većini predmeta takva ranjivost se može pravilno nadoknaditi jedino uz pomoć odvjetnika koji ima zadatak, između ostalog, paziti da se poštuje pravo okrivljenika da sam sebe ne optuži ([Salduz protiv Turske](#) [VV], br. 36391/02, st. 54., 27. studenog 2008.).

Sukladno informacijama sadržanima u dopisu ravnatelja Zatvora u Zagrebu o odvođenju podnositelja iz zatvora radi ispitivanja u policijskoj postaji, te u policijskom zapisniku o njegovom ispitivanju, razvidno je da ispitivanju podnositelja nije bio nazočan branitelj. Europski sud je ukazao na činjenicu da je podnositelj zahtjeva od početnih faza postupka prigovarao nedostatku pravne pomoći tijekom njegovog prvog ispitivanja u policijskoj postaji. Naveo je i da hrvatska Vlada nije tvrdila da se podnositelj odrekao prava na branitelja, te je stoga utvrdio da se podnositelj nije odrekao svog prava na pravnu pomoć tijekom policijskog ispitivanja.

Slijedom navedenog, Europski sud je utvrdio da je došlo i do povrede čl. 6. st. 1. i 3. (c) Konvencije jer je policija ispitala podnositelja bez nazočnosti branitelja.

S obzirom na prigovor podnositelja da se njegova osuđujuća presuda temeljila na priznanju koje je dao policiji bez nazočnosti branitelja, Europski sud je istaknuo da je podnositelj tijekom cijelog postupka navodio da je sadržaj njegovog priznanja izmislila policija. Iako su nacionalni sudovi temeljili svoje zaključke na iskazima policijskih službenika i odvjetnika koji su bili nazočni pri ispitivanju podnositelja, a za koje se pretpostavlja da poznaju zakone i postupaju sukladno njima, Europski sud nije mogao prihvatiti takve zaključke jer nacionalni sudovi nisu ispitali nepodudarnost između vremena nazočnosti branitelja i vremena ispitivanja podnositelja. Razvidno je da su domaći sudovi kao dokaz prihvatili izjave podnositelja dok je bio zadržan u policijskoj postaji bez nazočnosti branitelja, a koje je on naknadno povukao. Štoviše, osuđujuća presuda se u značajnoj mjeri temeljila na tom dokazu.

Slijedom navedenog, Europski sud je naveo da čak i da je podnositelj zahtjeva imao priliku na suđenju i kasnije u žalbi pobijati dokaze protiv njega, činjenica da je dopušteno da sporni dokazi budu uneseni u spis utjecala je na njegovo pravo na pošteno suđenje u mjeri koja je bila nespojiva sa zahtjevima čl. 6. Konvencije.

Stoga je Europski sud utvrdio povredu čl. 6. Konvencije jer iskazi koje je podnositelj dao policiji bez nazočnosti branitelja nisu bili izuzeti iz spisa već su upotrijebljeni pri donošenju osuđujuće presude protiv podnositelja.

Europski sud je podnositelju zahtjeva dosudio pravednu naknadu u iznosu od 9.000 EUR na ime nematerijalne štete i 2.000 EUR na ime troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2025. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava